

Alfred von Domaszewski, Die Rangordnung des römischen Heeres. 2. durchgesehene Auflage. Einführung, Berichtigungen und Nachträge von Brian Dobson. Böhlau Verlag, Köln-Graz 1967. S. LXII + 375.

Kniha Alfreda v. Domaszewského byla už v prvním vydání nezbytnou pomůckou pro toho, kdo se setkával s problematikou římského vojska, za císařství především pro epigrafiky. Je pochopitelné, že od r. 1908 (Sonderabdruck aus *Bonner Jahrbücher*, Heft 117) v důsledku nových nálezů a celkového pokroku v bádání zastarala. Nahradit ji novým dílem by snad bylo možné, ale zdá se, že doba pro to dosud není vhodná, protože mnohé studie čekají nejméně na své zveřejnění. Proto přepracování prvního vydání uvítají všichni, kdo této knize užívají.

Brian Dobson se podjal úlohy nejen nevděčné, protože byl stále vázán původním textem, ale v pravdě nesnadné. Nové vydání podřel tradiční text a postranními odkazy upozorňuje na Dobsonův výklad v obsáhlém úvodě. Úvod je číslován římskými číslicemi (III – LXII), takže odkazy na první vydání, jež za ním následuje v nezměněném číslování, zůstávají nadále v platnosti. Dobson se soustředil především na odstranění dnes neplatných názorů, na vyznačení sporných a na uvedení názorů odlišných, takže uživatel knihy velmi snadno pronikne do celé, místy spletité, problematiky. Nové poznatky nejsou však vždy uváděny do detailů, hojně se odkazuje na další literaturu, takže uživatel nevystačí namnoze jen s touto knihou, nýbrž bude muset jít do dalších, a to i tam, kde je možno předpokládat, že při samostatném zpracování knihy by tomu tak nebylo.

Dobsonovy výklady jsou podány velmi obezřetně, autor se snaží dát do svého pojetí dynamičnost, kterou v pojetí prvního vydání postrádáme. V římské armádě vidí Dobson „*einen lebendigen Organismus*“ a podle toho ji také pojímá (str. XX). Vedle toho sleduje celé současné bádání, a proto nechává mnohé otevřeno víc, než bychom si přáli (např. výklady o *principales*, *missicii* atp.). Pro styl Dobsonův je charakteristické, co říká např. o *equites singulares imperatoris* (str. XVI) „*Diese sind in einem RE-Artikel von Liebenam und in dem Buche von Cheesman über die auxilia des römischen Heeres untersucht worden. Da die Schlussfolgerungen Domaszewskis jedoch bei beiden nicht modifiziert worden sind, wäre eine neue Bearbeitung dieser Fragen dringen erwünscht.*“

Avšak i tam, kde se Dobson přiklání k novějšímu pojetí, není vždy otázka vyřešena, což souvisí s komplikovaností a troskovitostí materiálu. Tak uvádí-li při Ala (str. XVI), že *G. L. Cheesman* (v *The Auxilia of the Roman Imperial Army*) napadá Domaszewského vývody o tom, že poddůstojníci aly byli za raného principátu povyšováni do aly z řad legionářů, pak — bez ohledu na doplnění CIL III 647 — musíme takový postup alespoň pro některé případy předpokládat (srov. *B. Gerov*, *Epigraphische Beiträge zur Geschichte des römischen Limes in vorclaudischer Zeit*, *AAASH* 15, 1967, str. 95: *C(aius) Fullonius dec(ur)io al(a) Scuf(ulorum)*), který v tomto dekurionovi vidí právem vojáka povýšeného z páté makedonské legie.

Neprostopustnost prvního vydání při jeho četbě byla obecně známa. Je třeba poznamenat, že jasným, pozitivním a spekulací zbaveným úvodem Dobsonovým, se mnohé části knihy projasnily. Samotné užívání knihy (hledej v textu!, hledej v předmluvě! hledej v Dodatcích Domaszewského! hledej v dodatcích Dobsonových, ev. v rejstřících!) příliš četbu neusnadnilo. Usnadňují ji však velmi podrobné rejstříky, a to jak věcné, tak jednotlivých nápisů. Ojedinele jsme zjistili, že nejsou všechny nápisné varianty zachyceny, tak vedle *strator officii consularis* (Dom. 35 Anm. 6) je i zkrácená forma *strator consularis* (Mih. IGrBulg 496); drobnou tiskařskou chybu s. v. *signifer leg.* čti XIV místo XII. Uvítali bychom, kdyby byl ke knize přiložen rejstřík řeckých znění a zejména, kdyby rozestavení vojska bylo znázorněno názorně na grafických přílohách.

O tom, jaký význam má nové dokonalé vydání, svědčí, že řada významných epigrafiků stála při jeho zrodu, jako *H. v. Petrikovits*, *E. Birley*, *H.-G. Pflaum* a jiní. B. Dobson se zdarem uspořádal dílo, kterého budou badatelé o římském císařství dlouho užívat.

Radislav Hošek

Vojtech Ondrouch, Nálezy keltských, antických a byzantských mincí na Slovensku. Bratislava.

Vydavateľstvo SAV, 1964. Stran 196 + 7 map, ruské a anglické resumé.

Mnohostranný význam keltských, antických a byzantských mincí na našem území je již řadu desetiletí plně oceňován a studován numismatiky a prehistoriky československými i zahraničními. Vznikla tak spousta náleзовých zpráv a drobných článků v nejrůznějších periodikách. Avšak teprve v posledních poválečných desetiletích (ponecháme-li stranou práce zahraničních badatelů), zvláště pak po ustavení numismatické komise historického ústavu ČSAV (r. 1952),